

DE ROSDOEK

heemkundige studiekring
DE ACHT ZALIGHEDEN

D E R O S D O E K

aflevering 6, juni 1976

Voorlopige redactie:

Mej. C. van Leersum, St. Jansstraat 55, Duizel

C. Cornelissen, Nieuwstraat 74, Eersel

L. Vermeulen, Blokstraat 15, Bergeyk

Beste Heem-vrienden,

Wanneer U deze Rosdoek ontvangt, is er in onze kring iets bijzonders gebeurd. Het eerste deel in een "Kempen"-reeks is verschenen. Dat dit volkomen buiten U is omgegaan, behoeft enige toelichting.

Al enige tijd heeft het bestuur van de kring gespeeld met de gedachte, allerlei heemkundige wetenswaardigheden over de streek per gemeente te bundelen. Teveel van dit materiaal is verspreid over oude of zeer oude jaargangen van ons tijdschrift "Brabantse Heem", van "Taxandria" en andere periodieken op ons terrein. Oorspronkelijk lag het in de bedoeling dit plan in het komend heem-seizoen aan te kondigen.

Het afscheid van burgemeester J.L.A. Stevens, jaren voorzitter en nu ere-lid van onze kring, heeft het proces versneld. Op de bestuursvergadering van 27 april werd gezocht naar een passende vorm om als kring deze burgemeester van onze "thuishaven" te danken voor het werk dat in zijn ambtsperiode door zijn beleid en dat van zijn medebestuurders is verzet. De uitgave van een boekwerk over de gemeente Duizel-Eersel-Steensel drong zich op.

Toen op 30 april de directie van drukkerij-uitgeverij "De Kempen" meedeelde dat met de grootst mogelijke moeite binnen één maand het werk rond kon komen, heeft het bestuur de knoop doorgehakt. Het boek zou er komen. U weet het : inmiddels is het al aangeboden.

Wat er in staat ?

Artikelen op allerlei heemkundig terrein : folklore en archeologie en geschiedenis en bouwkunst uit het verre en uit het nabije verleden.

Omdat de oplage niet groot mocht zijn, om geen onnodige financiële risico's te lopen, adviseren wij U dit eerste deel zo spoedig mogelijk aan te schaffen : een herdruk komt er niet. Voor de prijs hoeft U het niet te laten : slechts f. 12,50.

Kringleden kunnen dit boek bestellen bij onze penningmeesteres mevr. H. Maas-Bayens, Hint 22, Eersel, tel. 04970 - 2346.

Het bestuur.

OPTREDEN VAN RYTHOVIUS TEGEN WEERBARSTIGE ABDIJEN.

In 1566, 1578 en 1579 hadden de beeldstormers, plundersaars en brandstichters grondig vernielingswerk verricht. Zo was het ook de abdij van Eversam vergaan. En alleen al de aanblik van het toegetakelde en gedeeltelijk uitgebrande gebouwencomplex ontnam menigeen de moed om ooit nog opnieuw te beginnen in die verlaten, verwilderde en gedeeltelijk overstroomde streek van Veurn-ambacht.

Als men deze periode van de geschiedenis bestudeert, kan men zich niet onttrekken aan de indruk, dat op grote schaal ontvolking heeft plaats gehad tijdens en door de grote godsdienstoorlogen. Veel Eversamse paters leefden her en der verspreid en vervulden functies van parochiegeestelijken.

Nu zal bij deze verspreid levende paters waarschijnlijk geen heimwee naar het vroegere kloosterverblijf geweest zijn. Want in Eversam, zoals in vele andere kloostergemeenschappen lag er een bepaalde loomheid en verslapping in de kloostertucht.

Met name het nachtofficie was voor de meeste monniken een afgrijselijk corvée.

Het fonds Eversam, in het archief dat ondergebracht is in het bisschoppelijk groot-seminarie van Brugge beschikt over een brief van februari 1522, waarin de monniken van deze abdij aan hun bisschop (van het toenmalige bisdom Terwaan, ook wel Terenburg genaamd, thans Théroanne, in Noord Frankrijk) verlot vroegen om het middernachtofficie te verschuiven naar vier uur in de ochtend. De monniken wisten blijkbaar zulke voorwendsels aan te dragen dat de bisschop zonder meer de gevraagde toestemming gaf.

Maar dan komt de nieuwe indeling van bisdommen, waarbij Eversam zal behoren tot het bisdom Ieper waar Martinus Balduini Rithovius, Brabantus als bisschop (1561-1583) druk doende is orde op zaken te stellen. Als het Concilie van Trente ten einde is begint de Ieperse bisschop naarstig enkele tridentijnse hervormingsdecreten - voorzichtig weliswaar - in te voeren. In 1569 probeerde hij het ook in Eversam, maar blijkbaar ondervond hij veel weerstand, zoals het Chronicon Eversamense laat zien,

en ook duidelijk wordt uit de nogal strenge bewoordingen waarin, na dien, de bisschop de monniken herinnert aan hun rechten en vooral plichten. In 1572 verordonneert RYThovius dat het nachtofficie weer volgens aloud gebruik "in media nocte" (te middernacht) gehouden moet worden en het "privilegium morinense de aurora", (verlot van de bisschop van Terwaan van 1522) nietig wordt verklaard, omdat het in tegenspraak was met de besluiten van het provinciaal concilie van Mechelen (1570). In de St. Pietersabdij van Loo, waar in 1569 Rythovius aan Malinus Roy de abtswijding toedient, is het al even slecht met de tucht gesteld, evenals trouwens in de abdijen van Sonnebeke en Voormezele.

De verordening van Rythovius aangaande het nachtelijk officie (1572) wordt door de kloostergemeenschappen besproken en afgewezen. Maar hoe zich te ontdoen van een lastpost als Rythovius ?

En dan, ineens, weten ze het. Ze richten zich rechtstreeks tot de paus (Gregorius XIII).

Nicolaas Ogier, abt van Sonnebeke, Malinus Roy, abt van Loo, Matheus Moerman, abt van Voormezele en Johannes van Loo, abt van Eversam stellen een verzoekschrift op, waarin ze spreken over de bij hen bestaande gewoonte het nachtofficie te houden bij dageraad (in aurora), bij oud indult van de toenmalige bisschopszetel van Terwaan. Vervolgens doen de prelaten aan de paus een beschrijving van de grote gevaren vanwege de bij nacht en ontij rondzwervende geuzen, door wie een aantal priesters op beestachtige wijze om het leven is gebracht. Uitvoerig wordt de tragedie beschreven van het Ieperse Nonnenbossche klooster. Terwijl de Benedictinessen hun nachtofficie hielden had het lichtschijnsel de ongere benden aangetrokken, die er uiterst baldadig te werk zijn gegaan en zeker de abdis en enkele zusters door verkrachting onteerd hadden. Zijne heiligheid zou dus wel kunnen begrijpen, dat terecht gevreesd mocht worden, dat goddeloze kettters, de zogeheten hugenoten, en ander zeer opstandig gespuis, bij het zien van licht 's nachts in de kloosters er zouden komen om deuren te forceren en ramen in te slaan, terwijl de katholieke mensen geen hulp durven bieden. Met alle verschuldigde eerbied wordt derhalve aan de paus gevraagd of zij, gezien de omstandigheden, de gewoonte van het dageraadsofficie mogen handhaven, zonder gevaar kerkelijke straffen op te lopen.

Deze brief, althans een copie ervan, berust in het archief van het seminarie van Brugge, als no.233 van het zogenaamde Fonds Eversam.

In no.236 van dit fonds treft men het pauselijk antwoord : De hoogerwaarde heren Prelaten en hun onderhorige monniken mogen voortaan "in perpetuum" (voor altijd) hun middernachtsofficie bij dageraad houden, zoals zij dat nu ter tijd gewoon zijn, zonder enig gewetensbezwaar en zonder enig gevaar voor kerkelijke straffen. Wel moest - zoals toen gebruikelijk - een koninklijke goedkeuring (placet) verleend worden. De aanvraag daartoe was inmiddels gedaan bij de daarvoor bevoegde instantie: de Private Raad. Nu was echter de bisschop, kraachtens zijn ambt, lid van deze raad. En men kan zich zijn verbazing voorstellen, als het verzoekschrift van de abdijheren in behandeling genomen moet worden. Gelukkig waren deze heren echter niet zo onbeschoft geweest, om de bisschop in totale onwetendheid te laten van de zaak. Ze hadden namelijk een collectief schrijven gericht aan het bisdom met insluiting van een copie van het pauselijk indult.

In de Private Raad zette Rythovius zijn redenen uiteen waarom dit pauselijk indult niet rechtsgeldig kon zijn en derhalve zonder gevolg moest blijven.

Deze redenen, liever bezwaren (gravamina), werden op schrift gesteld in een zodanig aangepaste vorm als nodig was voor de personen en instanties die een copie daarvan ontvangen moesten, te weten de vier betrokken abdijen, de koning en paus Gregorius.

In no.235 van het genoemde Fonds Eversam kan men het vinden.

In het kort schrijft Rythovius ongeveer als volgt:

Excellenties Het Oecumenisch concilie van Trente heeft enige algemene richtlijnen gegeven voor een passend verloop van de liturgische vieringen en het goddelijk officie, terwijl het aan provinciale synoden en bisschoppenconferenties werd overgelaten bepaalde regelingen te treffen naargelang de verscheidenheid van plaatsen, personen en tijden. Steunend op deze uitspraak van de concilievaders van Trente heeft het provinciaal concilie van Mechelen, waartoe Ieper behoort, in het jaar 1570 bepaald, dat in de kloosters het H. Officie moest worden gehouden op vaste uren; dat men het moest vieren zonder onnodige onderbreking en integraal; voorts dat het moest geschieden met de vereiste devotie en eer-

bied: digne, attente ac devote We hebben gemeend de hoognodige hervormingen allereerst door te moeten voeren in de kloostergemeenschappen alwaar men in die zaken nog al traag handelde. Het is ons ook bekend, dat in kloosters van één en dezelfde orde en regel, sedert heel wat jaren, onder allerlei voorwendsels de schandelijke gewoonte is binnengeslopen het middernachtsofficie te verschuiven naar de eerste ochtenduren, hetgeen indruist tegen de door de stichters van oudsher vastgestelde en kerkelijk goedgekeurde gebruiken, die voorheen in hun kloosters nauwgezet werden onderhouden. Wij hebben daarom met de kloosteroversten het besluit genomen om de "liturgia Horarum" de officietijden te doen eerbiedigen. Het middernachtsofficie werd toen unaniem aanvaard tot in januari van dit huidige jaar.....

(nota B.F.: de brief van Rythovius is niet gedateerd maar zal waarschijnlijk van 1573 of 1574 zijn. We vinden namelijk een brief van 1576 waarin de abt van Eversam op herhaald aandringen van Rythovius bericht, dat hij voor de kwestie van het middernachtsofficie gehoorzaamheid zal betrachten, "voor zover ons aller gezondheidstoestand het mogelijk maakt". Voorts hebben we de "Ordinationes" de verordeningen die Rythovius in februari 1574 uitvaardigde voor de St. Pietersabdij te Ioc. Van deze "Ordinationes" heb ik een fotocopie doen toekomen aan het bisschoppelijk archief te Den Bosch, alsmede aan de pastorie te Riethoven)

Mijne heren, het geval doet zich voor, dat enkele kloosters, in het geheim vergaderingen hebben gehouden om van hun ontevredenheid te getuigen met de door mij bevolen hervormingen, en daarbij niet geschroomd hebben de kwestie rechtstreeks voor te leggen aan de paus, van wie zij een bulle hebben kunnen loskrijgen. Hiermede hebben zij in strijd met de decreten van Trente gehandeld, die immers de diocesane bisschop als eerste aanduiden tot wie men zich moet wenden, alvorens bij de paus in bercep te gaan. Ze hebben dan ook als het ware deze bulle ontfoetseld.

Maar, Excellenties, bekijken wij het pauselijk schrijven eens van nabij. U zult dan opmerken dat:

1) de prelaten in hun verzoekschrift zorgvuldig nagelaten hebben Zijne Heiligheid in te lichten over onze beslissing inzake het nachtofficie. Want hadden zij dat wel gedaan, dan zou zeer zeker de paus niet eerder

toegegeven hebben, dan na ons er in gekend te hebben.

2) Het is pertinent een leugen en drogreden als de prelaten spreken van een ononderbroken gewoonte sedert zeer vele jaren het nachtofficie te verschuiven naar de ochtenduren. Verscheidene monniken door ons nadrukkelijk aangaande dit punt ondervraagd, hebben openlijk bekend, dat het herstelde nachtofficie in hun klooster nog werd gehouden op het ogenblik van het verzoekschrift aan de paus en van diens goedgunstige beschikking bij indult. De Prelaten hebben de ondervraagde monniken niet tegengesproken.

3) Met de aangegeven redenen van het slechte klimaat en de gevaren die 's nachts dreigen, hebben de prelaten Zijne Heiligheid zonder meer iets wijs gemaakt en is hij inderdaad er in getrapt. Tijden en klimaat zijn thans niet veel anders als vroeger toen men wél de regels van de orde strikt opvolgde. Trouwens hun medebroeder in ambt en orde, de abt van Waasten, die in andere zaken met de vier prelaten volledig akkoord gaat, distancieert zich uitdrukkelijk van het verzoekschrift aan de paus.

En dan bedonke men nog, dat zelfs de bedelorden vast houden aan hun aloude instelling van het nachtofficie en de kloosters van vrouwelijke religieuzen zoals de Clarissen en andere, wier gezondheid toch delicateser is, hebben ondanks de huidige tijdsomstandigheden in hun nachtofficie niets gewijzigd. Maar daar heerst dan ook de ware kloostertucht ! Voorts moet het een schande worden genoemd dat de monniken hun officie verschuiven naar een later uur onder voorwendsel van gevaren, terwijl op bevel van Zijner Majesteits regering leken, die bedreven zijn in het hanteren van wapens, de kerken en kloosters van alle kanten bewaken.

In deze tijden van gevaar kan men weliswaar de materiele wapens niet verwaarlozen, maar de spirituele wapens van gebed en inkeer mogen niet door luiheid en gemakzucht worden weggegooid maar integendeel aanhoudend opgenomen worden door de geestelijke mensen, die door geloften en wijding gehouden zijn aan het officiële gebed der Kerk in het Koor.

Om toch vooral Zijne Heiligheid te wijzen op de gevaren, die men bij nacht van gewapende benden steeds kan verwachten, hebben de prelaten als overduidelijk bewijs uitvoerig het verhaal opgedist van de nachtelijke plundering van het Ieperse Benedictinessenklooster Nonnenbosch.

Excellenties, wij zouden daarop willen antwoorden, dat die inval niets te maken had met het nachtofficie zodat de eerwaarde zusters in hun gebeduren dan ook geen enkele verandering hebben willen aanbrengen. Het niet helemaal omheinde klooster, tamelijk ver afgelegen van de bebouwde kom en van alle kanten door bossen omgeven, kon daarom gemakkelijk overrompeld worden en geplunderd.

De abdijgebouwen echter van de vier prelaten, die zonedig naar de paus moesten schrijven om dit hier liggend indult te krijgen, zijn door muren en manschappen wel zo goed beveiligd, dat het heel moeilijk is om er on-aangediend binnen te komen. Zelfs zonder de wachtbeurten van leken zijn ze bijna niet toegankelijk, zoals u genoegzaam bekend zal zijn. Met welk recht maken zij dan op een paniekzaaiende wijze gewag van gevaren, wanneer gewapende burgers 's nachts de wacht houden.

Excellenties, wij laten het thans aan u over te oordelen over de redenen die men aangedragen heeft om de pauselijke bulle te verkrijgen. Aan U ook is het thans overgelaten te zien of deze bulle op rechtmatige, dan wel op slinkse manier verkregen werd. Voor ons, wat dit betreft, ligt dit buiten alle twijfel.

En nu weet ik zeer goed dat de prelaten het me zeer beslist uitermate kwalijk zullen nemen, als ze vernemen dat zij zoveel geld, honderd acht en twintig pond vlaams, hebben uitgegeven voor niets. U weet dat dit bedrag neergeteld moest worden voor de bulle. En dan spreek ik nog niet over de onkosten, die ongetwijfeld gemaakt zijn door en voor de aan de bullekwestie gewijde vergaderingen, die niet weinig zijn geweest. Zeker, Excellenties, men kan geen kwaad met kwaad herstellen, en men moet geen geldverkwisting voorwenden als daar nu ook de kloostertucht voor de hele verdere toekomst verloren dreigt te gaan. De prelaten hadden wel voorzigtiger met geld om moeten gaan, door tenminste in dergelijke aangelegenheden - geheel volgens de door Trente uitgevaardigde normen - zich te vergewissen van onze bisschoppelijke goedkeuring !

..... Ik zou wensen, Excellenties, dat ik u heb kunnen overtuigen van de noodzaak de kloostertucht weer met kracht te herstellen en dat u zult aanzeggen het nachtofficie weer te celebreren op de daarvoor bestemde tijd, zoals dat van ouds te doen gebruikelijk was en door onze hervorming

is hersteld

Het zou een zeer slechte zaak zijn, als de zo dringend nodige hervormingen zonder meer te niet kunnen worden gedaan, door voor duur geld bij de paus een vrijstellingsbulle aan te vragen. Wat kan dan nog gedaan worden voor de bestending van het religieuze leven, als op die manier vervelende verzoekschrijvers alles in de war sturen.

Nutteloos wordt iedere hervormingspoging als aan zulke praktijken niet onmiddellijk een halt wordt toegeroepen.

Vergeeft, Excellencies, mijn al te lang betoog en mijn aandrang op u, maar weest ervan overtuigd dat ik het tot mijn bisschoppelijke plicht achtte u te attenderen op oorzaak en gevolg van dergelijke handelwijze. God de Heer beware uwe zielen ten eeuwigon leven.

Martinus Rythovius
onwaardig bisschop van Ieper.

Deze brief geeft, dacht ik, een indruk hoe Rythovius, geheel volgens eigen temperament uitstekend wist te schrijven.

Heeft de brief onmiddellijk succes gehad? Het "Chronicon Eversamense" vermeldt nog een hernieuwde oproep van Rythovius in 1576.

Tot slot nog een dankwoord aan de heer P.Th. de Lange uit Eindhoven, die mij een fotocopie heeft bezorgd van een akte, ingeschreven in "EERSEL" R.30, protocol van transporten en geloften 1694-1702 (Rijksarchief in Noord-Brabant, 's Hertogenbosch).

Volgens die akte, gedateerd 4 januari 1696, verkrijgt een zekere Sijmon Martens als rentmeester en executeur van "de beurse gefundeert bij wijlen dheer Martinus Rythovius, eerste bisschop van Yperen in sijnentijt, een obligatie van fl. 300.- uit een meerdere rente van fl. 600.- ten laste van het corpus van Eersel".

B.H.A. Fokkelman.

HET GILDE VAN "ST. JAN BAPTIST" TE DUIZEL.

Ter gelegenheid van het feit dat het Gilde van "St. Jan Baptist" uit Duizel de taak op zich heeft genomen op 7 juni de Kringdag 1976 voor Kempenland te verzorgen, leek het ons nuttig een stukje geschiedenis van het Duizelse Gilde in deze Rosdoek op te nemen.

Zoals van de meeste Gilden zijn ook van het Duizelse Gilde de aller-oudste documenten verdwenen. Deze werden vernietigd in het jaar 1694, toen het dorp door de Fransen werd overvallen, geplunderd en platgebrand.

Hierdoor is niet de juiste oprichtingsdatum van het Gilde te bepalen. Hiervoor wordt de oudst bekende datum aangehouden. Voor het Gilde van "St. Jan Baptist" is dit 19 mei 1615.

Van deze datum dateert de "copie van seeckere besegelde acte" verleden voor de schepenen en secretaris der "hoofdbancke van Eersel". In dit stuk worden naast "den pastoir", de "Kerokmeesters en de Heyligegeestmeesteren" ook de "Guldemeesteren des dorps Duysels" genoemd. Dit is te vinden in het oude Gildeboek, wat behouden is gebleven en momenteel eigendom is van het Rijksarchief in Den Bosch.

Op 1 juni 1617 wordt een overeenkomst gesloten tussen de toenmalige pastoor, Gerardus van Beek, en de inwoners van Duizel voor het herstellen van de bouwvallige kerk, waarvan het dak zo slecht was, dat de kerkbezoekers bij een regenbui niet meer droog zaten.

De overeenkomst werd getekend door: Jan Jan Lukas en Nicolaas Jans als Schepenen, Joachim Henricx en Jan Engelen als Burgemeesters, Lambregt Aarts als Kerkmeester, Jan Gerrit Schellens en Martien Franssen als Heiligegeestmeesters en Jan Lenaerts en Jan Matheus als Gildemeesters.

Uit beide stukken blijkt, dat het Gilde in 1615 in elk geval reeds bestond. Aangenomen mag echter worden, dat het Gilde in felte van vroegere datum dateert. Er zijn Gilden in naburige dorpen waarvan veel oudere datums bekend zijn. En waarschijnlijk zijn de Gilden in de streek allen ongeveer in dezelfde tijd opgericht. Dit zou rond het jaar 1500 geweest zijn.

In de loop der eeuwen kende het Gilde perioden van grote bloei, afgewisseld door perioden van verval, zoals gedurende de Franse Overheersing, toen bijna alle activiteiten van het Gilde stopten. Een periode van non-activiteit was er gedurende de Belgische Opstand toen het door de Gouverneur der Provincie verboden werd om met vuurwapens te schieten, die in deze tijd door de Gilden worden gebruikt bij de wedstrijden.

Toen het verbod in 1838 werd ingetrokken, beleefde het Gilde van "St. Jan Baptist" een nieuwe periode van grote bloei.

Het Gilde, dat traditioneel een godsdienstig karakter draagt, kreeg rond de eeuwwisseling echter te maken met allerlei misbruiken, vooral bij de zogenaamde teerdagen. Deze ontaarden vaak in eet- en drinkgelagen, waarbij voor die tijd, enorme bedragen werden uitgegeven. Er speelden zich ergerlijke tonelen af, waarbij ook de jeugd zich niet onbetuigd liet.

De leden van het Gilde beseften, dat er, toch zeker in deze tijd van alomheersende armoede, een beter gebruik gemaakt kon worden van de gildebezittingen en opbrongsten.

Dit deed de heer Panken, Burgemeester van Duizel en Steensel en sedert 1907 Hoofdman van het Gilde, besluiten om de activiteiten van het Gilde te doen stoppen. Dit geschiedde in 1912.

Hiermede konde het Gilde de zwoelste periode van verval. Bij deze laatste periode gingen, helaas, echter bijna alle Gildebezittingen verloren. De bezittingen bestonden uit het Vaandel, 16 Koningschilden, een Gildetrom en overige attributen en twee percelen bouwland, elk ongeveer 2 lopensen groot.

In het jaar 1970, 58 jaren na de "inslaping" van het Gilde van "St. Jan Baptist" ontstond plotseling in de Duizelse gemeenschap weer belangstelling voor het Gilde.

Dit resulteerde in een vergadering, die werd bijeengeroepen op 5 januari 1971. Op deze vergadering gaven zich 17 leden op voor het Gilde, waarmee de "heropleving" een feit werd.

Een nieuwe periode van bloei brak aan voor het Gilde. Vele activiteiten

werden op touw gezet. De belangstelling in Duizel voor het Gilde was groot. Het ledental groeide uit tot een aantal, wat rond 90 bleef.

De oude Gildeattributen, die in 1912 verloren waren gegaan, werden vervangen door nieuwe, waarmee een groot geldbedrag was gemoeid. Dankzij echter de spontane medewerking van de Duizelse bevolking, bij de diverse akties die op touw gezet werden om het geld bij elkaar te krijgen, zijn op dit moment, 5 jaar na de "heropleving" bijna alle benodigde attributen weer aanwezig.

Zeer blij was het Gilde toen het in het bezit kwam van 3 oude Koningschilden van de Koningen Panken, die het Gilde heeft gehad. Deze werden teruggeschonken door de heer P. Panken, zoon van wijlen Burgemeester Panken van Duizel en Steensel.

De oude Gildetraditie, waarschijnlijk reeds ongeveer 500 jaren oud, wordt in Duizel voortgezet.

Het oude Gilde van "St. Jan Baptist" werd in ere hersteld, weliswaar waar nodig aangepast aan de eisen van de tegenwoordige tijd, doch met respect voor de oude Gildetraditie, door onze verre voorvaderen doorgegeven.

De Gilden hebben de goede en slechte tijden door de eeuwen heen weten te trotseren en schijnen onsterfelijk te zijn.

Het Gilde van "St. Jan Baptist" is hier een voorbeeld van.

Jac. Hakkens (1e Regierend Deken)

Het in het voorgaande gemelde gildeboek draagt de volgende titel:

"Het Audt Guldenboek vernieut Hetwelk door de Franssen was gedemucert Hetwelcken Jacobus Rookens heeft laten vernuuen In het een en twinth Jaer 1721"

Op de eerstvolgende bladzijden lezen we het Reglement:

Ordonansie ende carte Der Gulde van den heyligen Joannes Baptista tot Duysel dat alle de broeders ende susters van dat eerweerdig

broederschap aangenomen hebben te onderhouden die den vrijdom van de selve Gulde sullen genieten gelijk hier naer is volgende.

Eerstelijk dat alle broeders ende susters sullen gaen in de processie op Sint Jansdagh naturelijk ende manierlijk gelijk een christenmensch hem hoordt te houwen met eender witte roede ofte vane op de verbuerte van een half pond was.

2. Dat men vrolijk met malkanderen sal houden eenen eerlijken maeltijt op St: Jans Daghe: decollationes als de guldemeesters de gulde bentagen ende datter als dan oock niemant en sal mogen achterblijven ofte de dekens sullen den weerd den maeltijt betalen en aen den onwilligen wederhalen 12 stuyvers ofte daer voor uyt mogen panden sonder vonnis ofte recht.

ten 3.

Als men by malkanderen vergadert is op St: Jansdagh decollationes ofte andere dagen dat dan oock niemant en sal mogen vloeken, sweeren noch malkanderen hoten liegen andere bose woorden spreken ende ofte gebuerde datter twistige woorden onder malkanderen geschieden die sullen verbueren die eerst aenmaect en wil kyken elke reyse dry vanen biers voor de broeders ende susters ende die terstont neer te leggen ofte daer voor te panden sonder vonnis en recht.

ten 4.

Oft gebuerde dat daer iemant wilde vechten ende een ander wil met vuysten slaen die sal verbueren vijf vanen biers terstont te betalen oft uyt te panden sonder recht ofte vonnis.

ten 5.

Oft gebuerde dat iemant sijn mes troock uyt grammen moede op de byeenkomste om te vechten ofte iemant te quetsen die sal verbueren op elke reyse een half ton biers terstont neer te leggen ofte uyt te panden sonder vonnis ofte recht.

ten sesden.

Als iemant uyt dese gulde komt te sterven dat als dan alle de broe-

ders ende susters met te keroken sullen gaen ende offeren te waren enige vrouwen des merckelijk belet sijn ofte buyten Duysel woonachtig waren op de verbuerte van een vaen biers te betalen terstont ofte uyte panden sonder vonnis ofte recht.

ten 7.

Als iemant uyt Dese gulde sterft dat alsdan men tot behoef van de gulde sal hebben het opperste kleet ofte het selve te lossen met een half ton biers voor desen met vijf stuyvers ende aladan oock alle broeders ende susters mede ter begrafenisse sullen gaen om te bidden voor de siele van den afgestorven ende alle gelovige sielen op den peene als voor.

ten 8.

Dat alle de broeders als daer misse voor afgestorven broeders en susters geschiet sullen te keroken komen voor de selve mis hooren ende gaen offeren op de pene van een vaen biers elke reyse te verbueren terstont te betalen ofte uyt te panden sonder recht ofte vonnis.

ten 9.

Oft er iemant synen buyck op eenige dagen der vergaderinge soo onbehoorlijk quam te laden dat hy door gulsigheyt ende overdaet quam over te geven sal iedere reyse verburen twee vanen biers ofte het selve by eenige broeders ofte susters worden gesien sullen het selve aen de overste der gulde bekendt maeken ofte sullen selve verbueren als voor.

ten 10.

Daer en sal niemant in dese gulde mogen komen drincken noch teeren die in de selve niet geschreven en sijn ofte sullen van de dekens daer buyten geleydt worden ten waere die iemant van de broeders ofte susters nootsakelijk moste spreken te vooren verlof gevragt hebbende aen den hooftman ofte dekens om binnen te mogen komen.

ten 11.

Dat niemant van de broeders eenige lieden tsy van hun vrienden ofte

vremde en sullen mogen in de gulde brengen om te drincken sonder consent van de oversten op de verbuarte van twe vanen biers.

ten 12.

Dat alle de geone die in dese gulde willen geschreven worden ende den vrydom der selve genieten sullen geven tot behoef der gulde twaalf stuyvers.

ten 13.

Als iemant van de broeders ofte susters coemt te trouwen de een in de gulde sijnde ende de ander niet sullen gehouden wesen voor het ingaen van haer pontuer vangelycken.

ten 14.

Oft gebuerde dat iemant van de ingeschreven broeders ofte susters haer in de voorschreve vergaderinge qualijck quam te compareren ofte niet wille gehoorsaamen aen de voorescreven ordonantie en sullen voor geene gulde broeders ofte susters gehouden worden van gelyke die door quade feyten en andere openbare feyten bevonden worden die soude mogen streken tot verkleyninge der gulde sullen voor gene broeders ofte susters meer gehouden worden vermits haer tuys te seynden eenen Penninok door den tamboer.

ten 15.

Ofte iemant in dese gulde is geschreven die daer uyt wilde gaen die sal geven voor recht van uytgaen vijftien stuyvers.

uit : Taxandria, jrg.24, 1917.
C. Rijken.

ANTWOORD OP VRAGEN, die naar aanleiding van mijn artikel over de herkomst van heksen, in de vorige "Rosdoek", zijn gesteld.

Kort geformuleerd komen alle vragen neer op deze ene kernvraag: "Is door de schuld van de K.K. Kerk de "heks" zo zwaar beladen tot ons gekomen?"

In mijn artikel heb ik de oorsprong van de "heks" aangeduid. Ondanks de vroege opkomst van het Christendom bleken bepaalde "heidense" gebruiken een taai leven te hebben.

In hoofdzaak vruchtbaarheidsriten met dansen en erotische genoegens, die het Christendom als "zonden" afwees.

De vrolijke gehoornde God van de vruchtbaarheid, Cernunnos, werd nu door de leiders van de Christengemeenschap veranderd in een gruwelijk monster met boosaardige hoornen, met hoeven, een grote staart, een niet te verzadigen minnaar van losbandige vrouwen: de duivel.

Misschien mag ik verwijzen naar Denis Wheatley, in zijn inleiding op de Engelse vertaling van "Malleus Maleficarum" (de Heksenhamer), samengesteld in 1486 door de Duitse dominikanerpater Jacob Sprenger en Heinrich Kramer (Institor) of: "Malleus Maleficarum", Arrow edition 1971, London W 1, I.S.B.N. 009004150 X.

Het heksen geloof is terug te voeren tot de problematiek rondom de verhouding van het aardse (natuurlijke) en het hemelse (bovennatuurlijke). Hieruit ontstond voor de kerk een tweeledige functie: waar mogelijk aanpassing bij het bestaande, het profane en maatschappelijke door corrigerend op te treden, en sanctionerend waar deze aanpassing het zedelijk-religieuze betrof. Nu zijn het inderdaad niet de meest loffelijke bladzijden voor de kerk in haar geschiedenis die van deze dingen gewagen. Maar dat neemt niet weg, dat de Kerk een fundamenteel recht heeft - zoals elke andere vereniging - aan de leden bepaalde voorwaarden en eisen te stellen en, indien zij deze niet vervullen, hen te vermanen, te waarschuwen, te bestraffen, desnoods uit te sluiten.

Terwijl de Romeinse wet en ook de wet van Mozes de doodstraf hadden gesteld op sommige vormen van toverij, bepaalde de Kerk zich tot disciplinaire straffen, toen de burgerlijke wetgeving (o.a. in Duitsland in de

13e eeuw) reeds na allerlei folteringen van pijnbank, waterproef e.a. de doodstraf door het vuur kende. Maar als we nog twee eeuwen teruggaan in de geschiedenis komen we de veel gesmade paus Gregorius VII tegen, die op niet mis te verstane wijze in 1074 protesteerde tegen de toen reeds in Duitsland voorkomende terechtstellingen van "heksen". Bekend van deze paus is ook een verzameling brieven over dit onderwerp getiteld: "immanitas barbari ritus" (het zich verbreiden van barbaarse gebruiken). Onder meer in het 17e deel, brief 21, gericht aan de toenmalige Deense koning Swen Estridson van Waldemar, waarin hij zo snel mogelijk de door de koning ingestelde heksenrechtbanken afgeschaft wil zien.

Voorts hebben ook pausen als Alexander IV (1254-1261) en Joannes XXII (1316-1334) duidelijke verbodsbepalingen uitgevaardigd voor inquisiteurs zich te bemoeien met zaken van toverij en hekserij, maar uitsluitend toe te zien op de rechtzinnigheid in de christelijke leer.

Op 9 december 1484 komt dan de befaamde heksenbul van paus Innocentius VIII: "Summis desiderantes affectibus". Vaak wordt beweerd - vooral door niet-katholieke geschiedschrijvers - dat door deze bul de heksenprocessen eigenlijk ingevoerd zouden zijn. Deze bul echter beoogt iets heel anders. Ze wil alleen het gezag van de kerkelijke overheden handhaven bij de vervolging van kettters en deze laatsten overleveren aan de geestelijke rechtspraak, om daarmee een eind te maken aan de misbruiken, die in zwang waren bij de burgerlijke rechters. Slechts heel terloops wordt de hekserij aangeroerd.

In het jaar 1489 verscheint het dan sindsdien zo beruchte werk: *Hammer der Hexen*, *Malleus Maleficarum*, dat reeds in 1486 was geschreven door de twee reeds genoemde dominicanen, met goedkeuring van de theologische faculteit van de universiteit te Keulen en Maximiliaan I.

Het boek is in drie delen gesplitst.

Het eerste deel handelt over de drie met elkaar verband houdende elementen bij de hekserij: de duivel, de heks (of tovenaars) en de goddelijke toelating.

Het tweede deel onderzoekt hoe men zich kan hoeden voor de macht van heksen en tovenaars, en ook hoe men hekserij kan opheffen.

Het derde deel is een soort wetboek van strafrecht waarin wordt uiteen-

gezet hoe geestelijke en wereldlijke rechters moeten handelen bij processen tegen tovenaars, heksen en kettters.

Ongewild heeft dit boek er veel toe bijgedragen het rampzalige bijgeloof te verspreiden.

Zonder nu dit boek te willen verdedigen moet toch opgemerkt worden, dat men onjuist handelt, als men dit werk beoordeelt uitsluitend in het licht van onze twintigste eeuw. Zo moet men niet uit het oog verliezen in welke tijd het boek ontstaan is. Het is totaal onder invloed van het volksgeloof in die tijd opgesteld, en niet als een nieuw boek, maar, zoals de schrijvers zelf zeggen, een bundeling van wat in vroegere werken reeds is gezegd over dit onderwerp.

Ook moet men bedenken, dat met name de in deel drie gegeven voorschriften, duidelijk berusten op de beginselen van het toen in die tijd algemeen geldende, uiterst strenge strafrecht. Het zal dan ook niemand verwonderen, dat de reformatie op dit punt geen keerpunt bracht. Ze heeft de heksenprocessen niet rechtstreeks bestreden, evenmin verzacht, en ook heeft ze geen middelen aangevoerd om ze af te schaffen zoals ook reformatorische historici van naam onverbloemd toegeven.

Om te besluiten meen ik hier het woord van Joseph de Maistre (1755-1821) te mogen citeren ontleend aan de tweede brief van zijn "Lettres sur l'inquisition espagnolle" "Het geloof aan heksen behoort tot die zaken, die men ofwel aan het gehele mensdom ofwel aan niemand moet verwijten."

B.H.A. Fokkelman.

BEROEPEN UIT DE TIJD VAN ONZE OVERGROOTOUDERS

Timmerlieden

Er was een tijd dat de menschen in holen, spelonken, oude boomstammen, onderaardse grotten, tenten, en hutten van aarde of boomtakken woonden, en toen waren de timmerlieden zeker nog niet aanwezig en ook geene behoefte.

Met de toeneming der beschaving ontwikkelde zich ook de smaak voor orde, regelmaat en schoonheid, de bouworde der woningen hield met de ontwikkeling des verstands steeds eenen gelijken tred. Door den toenemen den smaak voor het schoone, werd het ook al ras behoefte, dat er personen zich enkel op het daarstellen van allerlei gebouwen toelegden, er zich mede onledig hiielden en er hun bestaan in zochten. Deze lieden nu dragen den naam van timmerlieden.

Echter beteekende de zamenstelling en bouwing der huizen en andere gebouwen zeker nog weinig, voor dat de schrandere Griekse kunstenaar, die ook de pottenbakkersschijf uitgevonden heeft, nagenoeg 1300 jaren voor onze jaertelling, de schaaaf, de boor, den passer, den winkelhaak en de draaibank had uitgevonden.

Nu daagde er een nieuw en luisterrijk tijdvak voor de bouwkunde op en weldra zag men dan ook in Griekenland de schoonste voortbrengselen van bouwkunde verrijzen, die nog tot modellen der hedendaagse architecten van alle beschaafde volken verstrekken.

De timmerman werkt: in hout, steen, kalk, ijzer, pannen, lei, glas, dak, enz. De gereedschappen, die hij hoofdzakelijk behoeft zijn: de bijl, de hamer, de schaaaf, de boor, de passer, de winkelhaak, de loodlijn, de zaag, de beitel, de dissel, de dommekracht, enz., enz. De soorten van huizen zijn: hutten, stulpen, schuren, sloten, kastelen, paleizen, enz.

Tot de betrekking van timmerman wordt een vlug oordeel, een goede smaak en enige bedrevenheid in de reken-, meet- en teekenkunde, benevens eene vereischte maat van kunstvaardigheid, om met zoo veel ongelijksoortige werktuigen in verschillende stoffen te kunnen werken, vereischt.

Daar de timmerman in eene der eerste behoeften van den mensch voorziet, zoo behoeft zeker zijne nuttigheid en verdienste hier niet aangetoond te worden.

Uit: een uitgave van
Grolsch 1973.

M.E. Fokkelman-Urlings.

FOOTKAART VAN EERSEL, DUISSEL EN STEENSEL.

Den 12en Juni 1764 kregen de ingezetenen der Dingbank van Eersel, Duisel en Steensel van Hun Hoogmogenden het recht, om "boomen en schaerhout te mogen planten 60 voeten op hare voorhoofden en gemeente mits betalende een oijns aan de Domeynen".

Het verzoek daartoe, uitgegaan van de Regenten der genoemde Dingbank, geschiedde bij rekest van don en luidde als volgt:

Aan de Edele mogende Heeren
Raden van Staate der Vereenigde Nederlanden.

Geven met behoorlijk respect te kennen de Regenten der Dingbanke van Eersel, Duysel, en Steensel, quartier van Kempenland, Meycrije van 's Bosch. Dat terwijl de supplianten geen pootkaart hebben, sy ingevolge hare resolutie ten dese gevoegt de vrijheid naemen ootmoedig te versoecken dat UEd. Mog. aen de supplianten in hennē qualiteyt en ten behoeven van derselver Gemeenten gelieven te verleenē een pootkaart mitsgaders octroy om op de Gemeente en voorhoofden te moogen planten boomen en schaerhout tot sestig voeten, onder een recognitie cheyns aen het comptoir der Domeynen jaerlyx te betalen gerekent na de proportie van de Dorpen en hare plantagien en daer van te moogen betalen den tienden penning voor houtschat, alleenlyk van Eijke en andere Boomen op de Gemynte of voorhoofden gekapt wordende dewijl van het schaerhout binnen de voorsbank gebruykt geworden synde voor desen geen houtschat is, om het wynige en geringe houtgewasch dat binnen de gend. Dingbank gevonden en geconsumeert is geworden, alsoo daer meede geen negotie na de steeden, om de verre afgelegentheid gedaen word.

Hetwelk Doende

Was get. I.P. Feypers

In margine stont voor appointemente als volgt:

Sy dese gestelt in handen van den Raad en Rentmeester Generaal der Domeijnen van Brabant De om haer Ed. Mog. daerop te dienen van berigt. Actum 8 Febr. 1764. Was gearapheert I.C.B. v.d. Borgh.

Onder stont: ter ordonnantie van de Raad van Staate en was get.
D. v Royen.

Lager stont: De Raad heeft na deliberatie goetgevonden en verstaen aen de suppl. te verleenen een pootkaart of oestroey om tot sestig voeten op de gemeente en voorhoofden bomen en schaerhout te mogen planten mits sy binnen den tyt van drie maenden op approbatie van haer Ed: Mo: met den Raad en Rentm. Gen: der Domeynen van Brabant De Schmeling, accorderen over de betalinge van een jaerlyx recognitie cheyns die ingevolge het 10 art. van het reglement op het beplanten van de Meyerije voor het regt om op de Gemeenten en voorhoofden te planten moet werden betaelt,

Dog het verder versoeck van de supplten ten deesen om alleen van Eike en andere boomen op de Gemeente en voorhoofden gekapt wordende te mogen betalen den tiende penning voor houtschat en van het schaerhout te genieten vrijdom van den houtschat van de hand te wysen.

Actum den 12 Juny 1764.

Was gept. P. v. Boetzelaer.

Onder stont: Ter ordonnantie van de Raad van Staate en was get.
P.A. Gillis.

Het antwoord op dit rekest luidde aldus:

De Raad van Staate der Vereenigde Nederlanden, gelet hebbende op de Requête van de Regenten der Dingbanke van Eersel, Duyzel en Steensel, quartier van Kempenland, meyerije van 's Bosch, daerby versoeckende, dat wij aen de selve in hunne qualiteit en ten behoeven van de Gemeentens gelleefden te verleenen een Pootkaart, mitsgaders oestroey om op de Gemeente en voorhoofden te moogen planten Boomen en Schaerhout tot sestig voeten onder een recognitie cheyns aen het comptoir der Domeynen jaerlyx te betaalen, gerekend na de propertie van de Dorpen en hare plantagien, en daer op gesien het adres van den Raad en Rentmeester Generael der Domeynen van Brabant De Schmeling in dato den 9 deser heeft na deliberatie goedgevonden en verstaen aen de suppln. te verleenen een pootkaart of Oestroey om tot sestig voeten op de Gemeente

bomen en schaerhout te mogen planten mits betalende den gewoonelyken houtschat, wanneer zulks sal worden afgehouden en verkogt en dat sy Regenten binnen den tijt van drie maenden op approbatie van haer Ed: Mo: met den voornoemde Raad en Rentmeester Generaal accorderen over de betaling van een jaerlyxe recognitie chijns, die ingevolge het 10e Articuul van het Reglement op het beplanten van de Meyerije voor het regt om op de Gemeentens en voorhoofden te planten moet worden betaelt; ordonneert dat dese acte sal worden geregistreert in de Leen- en Tolkamer tot 's Bosch en de verbondbrieven gepasseert worden ten hare koste van de voors. chijns. Twelk gedaen zijnde word den voors. Raad en Rentmeester Generaal en alle anderen dien het aengaen mag, gelast, de supplen hier inne niet te verhinderen, maer des noods zijnde alle hulpe ende bevorderinge te bewysen,

Gegeven in 's Gravenhage den 12 Juni 1764.

Was gearapheert : P. v. Boetzelaer.

Onder stont : Ter ordonnantie van de Raad van Staate
was get: P.A. Gillis.

Uit : Taxandria, jrg. 39, 1932

C. Rijken.

TYPEN EN SCHETSEN UIT HET DORPSLEVEN.

Van ons mede-lid de heer Th. v.d. Aalst uit Hapert ontvingen wij een aantal verhalen, van een onbekend auteur, welke in de komende afleveringen van "De Rosdoek" onder de naam "Typen en schetsen uit het dorpsleven" zullen worden gepubliceerd.

Het eerste verhaal is genaamd:

Jantje van Laarhoven.

Tamelijk mager en klein van gestalte, doch rap in zijne bewegingen en gezwind van tred, zoo zag Jantje er uit. Goedige oogen, een open en

vroolijk gelaat en een vriendelijke glimlach, welke steeds om zijne lippen zweefde, dwong ieders sympathie af. Jantje kende geen vijanden, en zijne herberg, in de kom van 't dorp gelegen, werd druk bezocht.

Als 't kermis was, werd er bij Jantje volop gedanst en voor zijn huis stonden altijd kramen, welke een aantrekkingspunt waren voor de kinderen, die er voor een cent een heerlijke koek, uit ik weet niet welke vuilgheid vervaardigd, konden koopen; verders nog gedroogde schollen, bokking en andere lekkernijen van dien aard. Grootere jongens waagden er soms een paar centen aan om een koek te slaan. Dat spel bestond in eene soort weddenschap. Op een post werd een koek gezet in hellende houding en onderschraagd door een houtje: dat noemde men: "een koek zetten". Een andere jongen, die het accoord had aangegaan met den koekzetter, groep dan een knuppel en moest daarmee de lekkernij in twee stukken slaan. Gelukte hij daarin, dan moest de zetter betalen; was zijn slag mis, dan moest hij zelve den zak in om alles te bekostigen.

Benevens het koekslaan was er voor de jeugd nog eene andere groote aantrekkelijkheid. Simon van Mienekes stond daar met een grooten korf halfrijpe peren, welke hij liet "verdoedelen". Voor een cent had men een aandeel in die loterij. Men kreeg namelijk een karton met vier kaarten er op. Een der medeloters tastte daarop in den doedelzak en haalde er een buisje uit, waarin eveneens eene kaart stak. Was men zoo gelukkig dezelfde kaart op zijn karton te hebben, dan was men winnaar en men kreeg een volle klak peren, ofwel drie centen met nog een vrij lot.

Doch keeren wij tot Jantje terug. Hij was ook barbier, en, volgens zeggen van Kees de Krom, schoer hij nog al goed. Dat kan misschien wel waar zijn geweest in den tijd dat ik nog in de wieg lag; doch toen ik, op mijne beurt, wat stoppelen op wang en kin begon te krijgen en ik het eensdangs waagde mij door Jantje te laten scheren, stonden mij de tranen in de oogen, en, na afloop van het werk, bleef ongeveer de helft mijner stoppelen over, terwijl de uitgerukte vervangen waren door een aantal bloedende schrammen.

In dien tijd trouwens begon Jantje te klagen over de zwakheid zijner oogen, en geregeld elken zaterdagavond, als Jantjes coiffeursalon vol

klanten zat, klonk het waarschuwend uit zijn mond: "Ik en zie 't niet meer". Niemand twijfelde daaraan, doch men getroostte zich al wat pijn en men kwam gaarne bij Jantje omdat hij zoo smakelijk wist te vertellen. Al had hij de oorlogen van Napoleon ook niet meegemaakt, toeh wist hij er het fijne van en zijne verhalen werkten als een slaapdrank om de pijnen der operatieste stillen, welke Jantje deed ondergaan aan hen, die wang en keel aan zijn scheermes durfden toevertrouwen.

De vrouw van Jantje was Mieke, weinig grooter dan hij, doch veel dikker en zwaarder, een echt tonneke. Wat echter haar karakter betreft, zij was even goedig en vriendelijk als haar man. Alle twee, alvorens samen in den echt te treden, waren vroeger reeds getrouwd geweest, en er waren afstammelingen uit het eerste huwelijk van Jantje, uit dat van Mieke en uit dat van hun beiden. Al dezen waren van het mannelijk geslacht en oefenden een dubbelen stiel uit: dien van metsers in den zomer en dien van wever, in den winter.

Zoodra het schoone jaargetijde aankwam, togen zij naar groote, verafgelegen steden en kwamen tegen den winter terug, zooniet met eene beurs vol geld, dan toch met eene schoone nieuwe pijp voor vader. Mieke vertelde dan, met van aandoening betraande oogen, hoe goed van aard hare jongens waren.

De dagen en avonden van het gure jaargetijde brachten de zonen Van Laarhoven door met het uitoefenen van hun tweede ambacht. Een vertrek achter herberg en opkamer gelegen diende hun voor atelier.

Aan deszelfs ingang stond een speel en verderop voor ieder een getouw; en, terwijl de ouderen er lustig op aanweefden, deed Janus, de jongste, in volle vaart en met dommelend geluid de speel rondzwieren.

't Was er o zoo gezellig in die weverij want de Van Laarhovens waren immer vroolijk en opgeruimd van gemoed en, onder hun werk, werd er steeds het een of ander deuntje gezongen. Geen wonder derhalve dat er in de lange winteravonden zoo menige buurters daar bijeen kwamen.

Jantje oefende zijn barbiersambt meestal enkel Zaterdagavond uit en verders nog eenige zeldzame keeren in de week, als hij pastoor Schoenmakers of notaris Verhoeven moest gaan scheren. Het overige van zijn tijd hield hij zich onledig met klompen maken. Jantje, inderdaad, was

ook nog klompenmaker en was in dat vak buitengewoon ervaren. Hij ver-
vaardigde echte kunstklompen, met het fraaiste sneedwerk versierd, en
meer dan eene tentoonstelling van handwerken heeft zijn talent be-
kroond. Zulks getuigden netjes ingelijste diplomas, welke aan den
wand der herberg prijken.

In het vervaardigen van vogelkooien was Jantje niet minder bij de hand.
Hij maakte daarvan echter geen handels- of export-artikel, doch bezig-
de ze alleen tot opsmuk zijner woning en voor het kweeken van aller-
lei vogels, zooals lijstern, merels, hopen, kanarievogels, enz., enz.
In 't voorjaar was 't dan ook bij Jantje een echt lustpriël vol tongen.

En thans is Jantje verdwenen, en Mieke is hem eveneens in het graf ge-
volgd. Hun beider verdwijnen heeft eene leemte teweeggebracht, tenmin-
ste voor hen, die ze gekend hebben. Dezen spreken dan ook nog dikwijls
over den goeden ouden tijd toen Jantje zijne klanten scheerde en vilde.

-o-o-o-o-o-o-o-o-

'T IS VAN ALLES

't Is rond lèk 'n tunneke,
't Is dik ès 'n zog;
't Is zoekt lèk e kusse
En 't is iin sesteg hog.

't Is breed ès e kèrspoor
En 't is hël lèk 'n hen;
't Sluip ès e reuske
En 't is't best waj ik ken.

't Zingt lèk e veugeltje
En 't laagt lèk 'n zon;
't Frèt lèk e vèrreke
En 't wappert lèk 'n non.

't Is druk ès 'n duujveltje
En 't werrekt lèk e pèrd;
't Danst lèk nen ezel
En 't kèèrt dur den hêrd.

't Is wèrrem lèk nen ove,
Mèr 't is kaaw in 't bed;
't Rôkt lèk nen bloesem,
Nèr 't stinkt ès 't skèt.

't Kèkt lèk nen engel
En 't is grijs lèk 'n dûif;
't Is bond ès de wes
En 't blinkt lèk 'n strûif.

't Is hêndeg um te raoje
En ge hedde't dik geziejn;
't Sti daor krèk te spaoje
in den hof, 't ons Triejn.

Joh. Biemans

